



Arsene Houssaye

ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑΙ ΤΟΥ ΙΗ'. ΑΙΩΝΟΣ *

Ὁ πάτερ Dequet τὸν ἡρώτησεν ἐσπέραν τινὰ ἐὰν εἶχε κληρονόμους.

—Ναί, ἔχω κληρονόμους, ἓνα ἀδελφὸν καὶ μίαν ἀδελφήν. Ὁ ἀδελφός μου καὶ ἔχει ἀκόμη, εἰς τὴν ἀδελφήν μου δὲν ἀπομένει ἢ ἓνα πλῆθος παικτῶν. Λυποῦμαι πολὺ διότι ἐθυσιάσθην, καθ' ὅσον θὰ ἡδυνάμην ἐνωρίτερον ν' ἀποδείξω εἰς τὰ παιδιὰ τῆς πόσον ἡγάπων τὴν μητέρα των.

Ὁ πάτερ Dequet περιῆλθε τρεῖς ἢ τετράκις τὴν πινακοθήκην σταματῶν πρὸ ἐκάστης εἰκόνας.

—Εἶναι ἀπελπισία, ἐπιθύρσειε, νὰ συλλογίζεσθαι τις ὅτι ὁλόκληρος αὐτὴ ἡ θανματία συλλογὴ θὰ διασκορπισθῇ μίαν ἡμέραν.

—Ποτε! ἐκραύγασε ὁ Ταρντίφ.

—Ἀγαθὲ γέρον, ἐξηκολούθησεν ὁ ἱησουΐτης, τί ὑποθέτετε ὅτι μπορεῖ νὰ χρησιμεύουν αἱ εἰκόνες σας εἰς τοὺς ἀνεψιούς καὶ παρανεψιούς σας;

—Ἔχετε δίκαιον. Οἱ Βουργουνδοὶ ἀγαπῶσι τὸ χρῶμα, ἀλλὰ τὸ χρῶμα τοῦ κρασιοῦ.

—Ναί, ἀγαπητέ μου Ταρντίφ, θὰ πωλήσωσι τὰς εἰκόνας σας εἰς τὸν πλείονα προσφέροντα. Ἄλλοι θὰ τὰς διαπραγματευθῶσι μὲ τὸν ἔχθρὸν σας Ζερσαίιν, ἄλλοι θὰ τὰς δώσωσιν εἰς τινὰ Ἑβραῖον, ὅστις θὰ τὰς κρύψῃ καὶ θὰ τὰς στερήσῃ τοῦ φωτὸς ὅπερ τὰς ζωογονεῖ. Αἱ μὲν θ' ἀπέλθωσιν εἰς Ἀμερικὴν καὶ ἄλλαι εἰς Κίνα· τίς οἶδεν ἂν τὸ ὥραϊον αὐτὸ Συμπόσιον τοῦ Βερονέζε δὲν εὗρεθῇ εἰς τι παραποτάμιον πρᾶτήριον;

Ὁ Ταρντίφ ἐγένετο πελιδνὸς ὡς νεκρός.

—Μὲ πληγώνετε, εἶπεν εἰς τὸν ἱησουΐτην ἐνώνων ἀπελπιστικῶς τὰς χεῖρας. Περιῆλθε δὲ καὶ ὁ ἴδιος τὴν πινακοθήκην, ρίπτων ἀπελπιστικὸν βλέμμα ἐφ' ὅλον τὼν εἰκόνων.

—Δὲν ξέρετε, εἶπεν αἰφνης στρεφόμενος πρὸς τὸν πάτερ Dequet, τί μοῦ συμβαίνει τὴν νύκτα ὅταν δὲν κοιμῶμαι. Μὲ καταλαμβάνει παράδοξος ἐπιθυμία, ἣν δὲν τολμῶ νὰ ἐκπομίσω... νὰ οἰκοδομήσω ὑπόγειον πινακοθήκην εἰς ἣν νὰ ταφῶ μὲ τὰς εἰκόνας μου. Ἄλλ' εἶναι τρέλλα... ἐν τούτοις μόνον ἡ ἰδέα ὅτι αἱ ὥραιαι αὐταὶ εἰκόνες θὰ στερηθῶσι τὸ φῶς τοῦ ἡλίου, μὲ ἀποτρέπει τοῦ σχεδίου. Δι' ἀγάπην ὁμως τοῦ Θεοῦ, φίλε μου, ἄς ἀλλάξωμεν ὁμιλίαν· μ' ἐκάματε νὰ πυρῶσω, δὲν θὰ δειπνήσω ἀπόψε.

Ὁ πάτερ Dequet ἀπῆλθεν, ἀφήσας τὸν Ταρντίφ εἰς σκληρὰν ἀγωνίαν. Κατεκλίθη ἡμιθανής. Τὴν ἐπαύριον ὁ πυρετὸς ἠξήσῃ. Δὲν ἠθέλησε νὰ δεχθῇ οὐδέν, οὔτε τὸν φίλον του Ζιλλό, τὸν καλὸν ἄγγελόν του.

Τὴν μεθεπομένην ὁ πυρετὸς κατέστη σφοδρότερος, ὁ θάνατος ἔκρουε τὴν θύραν του. Δὲν ἤνοιξεν,

ἀλλ' ἐκεῖνος ἔστη ἐπὶ τοῦ κατωφλίου. Ὅταν ἐνεφανίσθῃ ὁ πάτερ Dequet, εἰσῆλθε καὶ ἐκεῖνος μετ' αὐτοῦ. Ὁ Ταρντίφ ἦτο πλέον ἐκφρων.

Ἔστερεϊτο ὕδατος καὶ ἐζήτει νὰ πῇ.

—Ἄ! πτωχέ μου φίλε, τῷ εἶπεν ὁ πάτερ Dequet, δὲν ἤλπιζα νὰ σῆς εὖρω κλινήρη.

Κατῆλθεν ὁ ἴδιος νὰ εὗρῃ ὕδωρ. Ὅταν ὁ Ταρντίφ ἔπαιε, τοῦ ἐξέφρασε τὴν εὐγνωμοσύνην του, ἀλλὰ διὰ φωνῆς τόσοσιν ἡλλοιωμένης καὶ μὲ τόσοσιν παραδόξους φράσεις, ὥστε ὁ πάτερ Dequet εἶπε καθ' ἑαυτόν. «Εὗρισκόμεθα εἰς τὸ τελευταῖον στάδιον».

Ἐπὶ δίωρον παρέμεινε καρτερικῶς πλησίον τῆς κλίνης τοῦ ἀσθενοῦς, προσπαθὼν νὰ κυριαρχήσῃ τοῦ ἐξαπνεοῦντος ἐκείνου λογικοῦ, ὅπερ τόσοσιν ἀκαμπτον ἐφάνη μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης εἰς τὰς θωπείας του. Τί εἶπεν εἰς τὸν ἀσθενῆ, δὲν ἐγνώσθη. Βεβαίον ὁμως εἶναι ὅτι μετὰ τὸ δίωρον ὁ πάτερ Dequet ἐκράτει εἰς τὰς χεῖράς του τὰς εὐγλώτους αὐτὰς γραμμάς, ἅτινας ἰδιοχείρως εἶχε γράφει ὁ Ταρντίφ.

«Δωρὸ ὁλόκληρον τὴν πινακοθήκην μου εἰς τὸ Ἱεροσπουδατήριον τῶν ἱησουΐτων, χάρις εἰς τὸν πάτερ Dequet τὸν φίλον μου, ὅστις δύναται ἀπὸ τοῦδε νὰ τὴν παραλάβῃ.

Παρίσιος 20 Μαΐου 1728.

Ταρντίφ

Ὁ πάτερ Dequet δὲν ἦτο ἐκ τῶν ἀνθρώπων οὔτινας θ' ἀνέμενον τὸν θάνατον τοῦ Ταρντίφ διὰ νὰ γείνωσι τελείως κύριοι καὶ κάτοχοι τῆς κληρονομίας τῶν ἀριστουργημάτων ἐκείνων. Δὲν ἐφρόντισε λοιπὸν νὰ σπεύσῃ νὰ φέρῃ εἰς τὸν θνήσκοντα τὴν θείαν Μετάληψιν, ἢ ἱατρὸν ἢ φαρμακοποιὸν οὔτε ἢ ψυχὴν, οὔτε τὸ σῶμα τοῦ Ταρντίφ τὸν συνεκίνουν· δὲν συνεπάθει ἢ εἰς τὰς εἰκόνας του. Εὐθὺς ὡς ἐγένετο κύριος τῆς διαθήκης ἐξῆλθεν, ἡρεύνησεν εἰς τὰς ὁδοὺς, εὗρεν ἀχθοφόρους τινάς, τοὺς ὠδήγησεν εἰς τοῦ Ταρντίφ καὶ ἐν τῷ ὁ ταλαίπωρος ἐψυχορράγει, τοὺς διέταξε νὰ μεταφέρωσι τὰς εἰκόνας.

Εἶναι πιστευτὸν; Τὰς ἀπέπαι μόνος ἀπλήστως. Ὅλα τὰ μικρὰ φλαμανδικὰ ἀριστουργήματα ἔθετε κατὰ μέρος διὰ νὰ τὰ μεταφέρῃ εἰς τινὰ ἄμαξαν. Οἱ ἀχθοφόροι εἰς τὸν πρῶτον δρόμον δὲν κατώρθωσαν νὰ μεταφέρωσιν ἢ ἐξήκοντα εἰκόνας μόνον.

Μετέφερε εἰκοσι καὶ μίαν εἰς τὴν ἄμαξάν του. Καὶ παρὰ τῷ Ταρντίφ ἀπέμειναν πλέον μόλις εἴκοσι εἰκόνες. Οὔτε τὸν εἰδοποίησε μάλιστα ὅτι ἀπέρχεται. Καθ' ὅσον ἐξεκρέμα μόνον τὰς εἰκόνας, ἐρριπτεν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν λαθραῖον βλέμμα ἐπὶ τῆς κλίνης καὶ ἐβεβαίωτο ὅτι ὁ δυστυχὴς καταλείμενος μετέπιπτεν εἰς δεινότερον λήθαργον.

Ἐν τούτοις, ὁλόκληρος ἡ γειτονεῖα ἦτο κατηγανα-

* Συνέχεια.

κτησμένη διά τὴν βεβήλωσιν, διὰ τὴν θηριωδίαν, τὴν λεηλασίαν, ἣν διέπραττεν ὁ σεβάμιος πατήρ. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ Ταρντίφ ἀπὸ τινος οὐδένα τῶν γειτόνων του ἤθελε ν' ἀκούσῃ, οὐδεὶς ἐνδιεφερέτο διὰ τὸν παράφρονα γέροντα, ὅστις εἶχεν ἀποσυρθῇ τοῦ κόσμου καὶ ἔζη μετὰ τῶν εἰκόνων του, ἀλλ' οἱ πάντες ἄφηναν νὰ ρέῃ ἡ ὑπόθεσις, ὅπως εἰς τὰς περιπτώσεις ὅπου οἱ πάντες βλέπουν ὅτι διαπράττονται τόσα κακογγήματα, πλὴν οὐδεὶς σκέπτεται νὰ τὰ ἐμποδίσῃ.

Ἡ πρωῒα διέφρουσεν ὁ δὲ πᾶτερ Dequet δὲν εἶχεν ἐπιστρέφει ἐτι ἐκ ταξιδίου του. Κατεγίνετο βεβαίως εἰς τὴν διευθύντησιν τῶν εἰκόνων ἐν τινι διαμερίσματι τοῦ Ἱεροσπουδαστηρίου, οὗτινος τὸ πλείστον μέρος δὲν ἀποτελεῖτο ἀπὸ καλοῦς καθολικούς.

Αἰφνης, ἀνανήψας τῆς νάρκης του ὁ ταλαίπωρος ἐραυτεχνῆς, ἐκβάλλει τὴν κεφαλὴν τῶν καλυμ-

μάτων καὶ φωνάζει τὸν πᾶτερ Dequet. Τὸ πρῶτον ἦδη ἡ σιωπὴ τὸν φοβίζει. Πρὸς στιγμὴν νομίζει ὅτι εὐρίσκεται ἐντὸς τοῦ τάφου. Ἐξακοντίζεται τῆς κλίνης του.

Βλέπων τοὺς τοίχους γυμνοὺς, σπεύδει πρὸς τὸ παράθυρον, τὸ ἀνοίγει, κραυγάζει ὅτι τὸν ἔκλεψαν, ἀποσπᾷ τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς του, καὶ καλεῖ τὴν ὀπτρακοπώλιδα, ἥτις, καθὼς ἐσυνήθιζε, ἐκάθητο φαιδρὰ εἰς τὴν θύραν τοῦ οἰνοπωλείου καὶ ἐμειδιά πρὸς τοὺς τρώγοντας τὰ ὀστρεὰ τῆς καὶ πίνοντας εἰς ὕγειαν τῆς.

Ὅταν τὴν ἐκάλεσεν ὁ Ταρντίφ, ἔσπευσεν ὑπὸ τὸ παράθυρον.

— Τρέξτε λοιπόν! ἐφώνηεν ὁ Ταρντίφ, δὲν βλέπετε πὼς πεθαίνω; ἀλλὰ δὲν εἶναι μόνον αὐτό· μοῦ ἔκλεψαν τὰς εἰκόνας μου.

(Ἔπεται τὸ τέλος)

Η ΤΕΧΝΗ*

Μετὰ τὸν ρεαλισμὸν καὶ τὸν ἰδεαλισμὸν ἔχομεν τὸν ἱμπρεσιονισμὸν. Ὁ ἱμπρεσιονισμὸς ἐννοεῖται ὀλιγώτερον ἀκόμη καὶ ἀπὸ τοὺς δύο πρῶτους, διότι μόνον μετὰ τὴν τελείαν κατοχὴν τῶν ἄλλων δύο δύναται κανεῖς τὰ τὸν φθᾶσι. Ἐχει κατὰ καὶ ἀπὸ τοὺς δύο καὶ ὅμως δὲν εἶνε ὅμοιος μὲ κανένα. Ὁ ἱμπρεσιονισμὸς εἰς τὴν Τέχνην εἶνε ἡ προσπάθεια νὰ ἐκφράσῃ κανεῖς τὴν ἐντύπωσιν τοῦ ρεαλισμοῦ. Σκοπὸς τοῦ ἱμπρεσιονισμοῦ δὲν εἶνε ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ἀκρίβεια, ἀλλ' οὕτως εἰπεῖν ὁ ἱμπρεσιονισμὸς εἶνε ἓνα παιγνίδι μὲ τὴν ἐντύπωσιν τὴν ὁποῖαν ἀφίνει. Ὁ ἱμπρεσιονισμὸς ἔχει μίαν σχέσιν μὲ τὸ συναίσθημα τὸ ὁποῖον μᾶς ἀφίνει ἡ λυρικὴ ποίησις. Ἐχει τὸ προτέρημα ν' ἀφαρῇ τὴν ὕλην τῶν πραγμάτων καὶ νὰ δημιουργῇ φαντάσματα χρώματος καὶ νὰ μᾶς παρουσιάσῃ τὴν σελήνην πρασίνην ἢ πορτοκαλόχρουν. Πρέπει νὰ πιστεύωμεν τὴν ἱμπρεσιονιστὴν ἀκόμη καὶ ὅταν γνωρίζομεν ὅτι δὲν λέγει τὴν ἀλήθειαν.

Μία κυρία εἶπε κάποτε εἰς τὸν μεγάλον ἱμπρεσιονιστὴν Turner ὅτι ποτὲ δὲν εἶχεν ἰδῇ δύσιν φυσικὴν ὅπως αἱ ἰδικαὶ του. «Δι' ὄνομα τοῦ Θεοῦ, μὴ θέλετε νὰ ἰδῶ Κυρία» ἀπήντησεν.

Πρέπει νὰ λαμβάνωμεν τὰς εἰκόνας ὅπως ὁ ἱμπρεσιονιστὴς μᾶς τὰς παραδίδει. Καὶ ἂν ἡμεῖς δὲν βλέπομεν τὸ ποῦ αὐτὸς ἀποβλέπει, εἶνε ἰδικὸν μας τὸ λάθος.

Ὁ Claude Monet εἶνε παράδειγμα τοῦ ποιητικοῦ ἱμπρεσιονισμοῦ εἰς τὸ χρῶμα καὶ τὸ φῶς, καὶ ἔφθασεν εἰς σημεῖον ὅπου εὐρίσκεται διὰ τῆς μελέτης τοῦ ρεαλισμοῦ καὶ τοῦ ἰδεαλισμοῦ.

Θὰ ὁμιλήσωμεν ἤδη περὶ τοῦ τί χρειάζεται νὰ εἶνε καὶ νὰ γνωρίζῃ ἓνας καλλιτέχνης πρὶν ἀκόμη ἐκφρασθῇ.

*) Τέλος τῆς διαλέξεως τοῦ κ. Paul Swan.

Πρῶτον πρέπει νὰ γνωρίζῃ τὴν ζωὴν, καὶ ὅχι μόνον τὴν ἡσυχίαν καὶ τὴν καλωσύνην αἱ ὁποῖαι εἶνε ἀπαθητικαὶ καταστάσεις τοῦ νοῦ. Πρέπει νὰ ἔχῃ διατρέξῃ τὴν κλίμακα ὅλων τῶν ἀνθρωπίνων αἰσθημάτων. Δὲν εἶνε ἀνάγκη διὰ νὰ γνωρίσῃ κανεῖς τὴν ζωὴν νὰ ριφθῇ εἰς τὴν λάσπην τοῦ ἐγκλήματος καὶ τοῦ χυδαίου ἐκφυλισμοῦ. Δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ μετᾷ κάθε Σάββατον καὶ ν' ἀπειλῇ τοὺς φίλους του κάθε Κυριακὴν. Ἀλλὰ πρέπει νὰ ἔχῃ τόσον προσέξῃ καὶ ἀναλύσῃ τὴν ζωὴν, τόσον παρατηρήσῃ τὴν χάραν καὶ τὴν λύπην, τόσον φαντασθῇ τὸν ἑαυτὸν του μαζὺ μὲ τοὺς ταπεινοὺς καὶ ἀνεπτυγμένους ἀνθρώπους, ὥστε ὅταν ἔλθῃ ἡ ὥρα νὰ ἐκφράσῃ ἓνα ἐξ αὐτῶν τῶν τόνων τῆς μεγάλης κλίμακος τῆς ζωῆς, νὰ δύναται νὰ κρούσῃ μίαν χορδὴν ἢ ὁποῖα θὰ ἠχήσῃ ἀληθινὰ καὶ ἐπὶ πολὺ καὶ θ' ἀντηχήσῃ ἀπὸ καρδίας εἰς καρδίαν καὶ ἀπὸ πνεύματος εἰς πνεῦμα.

Ἐν τούτοις, δὲν εἶνε μόνον ἡ γνώσις ἀρκετὴ διὰ τὴν ἐπιτυχίαν· χρειάζεται καὶ τὸ θάρρος, τὸ θάρρος διὰ ν' ἀντιμετωπίσῃ τὸν κόσμον ὁ ὁποῖος δὲν αἰσθάνεται καὶ δὲν διάκειται φιλικῶς πρὸς αὐτόν. Διὰ νὰ δείξῃ κανεῖς τὸ ἔργον του, νὰ ἐκφράσῃ τὰ μυστικώτερα μέρη τῆς ψυχῆς του, χρειάζεται θάρρος!

Αὐτὸ τὸ ἔχουν ὀλίγοι καὶ ἀπὸ τοὺς μικροὺς καλλιτέχνας κανεῖς!

Ὁ φόβος διὰ τὸν καλλιτέχνην εἶναι ἐπίσης μοιραῖος ὅσον καὶ ἡ μίμησις.

Πρέπει ν' ἀντιπροσωπεύωμεν τὸν ἑαυτὸν μας ἔστω καὶ ἂν ὁ κόσμος δὲν δέχεται νὰ μᾶς ἀκούσῃ. Τότε τοῦλάχιστον ἔχομεν γίνεῃ ἓνα παράδειγμα.

Καὶ τελειώνομεν μὲ τὸ ποίημα τοῦ Rudyard Kipling «Ὁ σκοπὸς τῆς Τέχνης» εἰς τὸ ὁποῖον εἶπε ὅ,τι δύναται νὰ λεχθῇ περὶ τέχνης: